

DOI 10.58423/2786-6742/2024-7-213-224
ETO 336:366.2(047.31)

Bernadett OROSZNÉ ILCSIK

Gazdálkodástudományi Intézet, mesteroktató
Nyíregyházi Egyetem
Nyíregyháza, Magyarország
ORCID ID: 0009-0006-6242-1793

Dóra BARABÁSNÉ KÁRPÁTI

PhD
Gazdálkodástudományi Intézet, intézetigazgató, egyetemi docens
Nyíregyházi Egyetem
Nyíregyháza, Magyarország
ORCID ID: 0009-0000-2609-3266

FÓKUSZBAN A PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG – KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TAPASZTALATAI

Анотація. Фінансова обізнаність – це комплексне питання, яке включає не лише лексичні знання чи простий досвід індивіда. Особа може заявити, що вона мислить фінансово свідомо, якщо вона має відповідні знання та використовує їх на практиці, або впевнено застосовує їх в повсякденному житті. Існує потреба в поєднанні таких складників і їх широкому застосуванні, що може призвести до позитивних результатів. У зв'язку з економічною кризою 2008 року фінансовій культурі приділялося все більше уваги. В останні роки в Угорщині стартувала програма підтримки розвитку фінансової культури, головним завданням якої є підвищення фінансової обізнаності серед молоді. Метою статті є комплексне дослідження трактування та концептуальної системи фінансової культури, а також фінансової обізнаності та фінансового ставлення студентів закладів вищої освіти Угорщини. Під час дослідження цільовою групою анкетного опитування були здобувачі вищої освіти першого курсу денної форми навчання Ніредьгазького Університету. Загалом питання опитувальника зосереджуються на географічному положенні місця проживання, освіті батьків, житлових умовах і доходах здобувачів вищої освіти, зокрема їхніх загальних фінансових знаннях. У процесі дослідження визначено, як різноманітні соціально-демографічні та освітні характеристики молоді, які навчаються у закладах вищої освіти, впливають на їхнє фінансове ставлення. Мета опитувальника - визначення фінансової культури молодих угорців і дослідження основних факторів, що впливають на формування їх фінансового ставлення. Результати дослідження сприяють усвідомленню здобувачами вищої освіти важливості належної підтримки актуальності фінансової поведінки та фінансової обізнаності. Маючи всі ці знання, багатьох складних ситуацій можна уникнути та запобігти їх виникненню. На основі проведеного опитування можна зробити висновок, що фінансова культура та ставлення здобувачів вищої освіти першого курсу денної форми навчання Ніредьгазького Університету були частково досліджені на основі анкетного дослідження. Дослідження висвітлює недоліки фінансових знань молодих людей, а також напрямки для подальшого розвитку.

Ключові слова: фінансова обізнаність, опитування здобувачів вищої освіти, анкетування.

JEL Classification: O16

Absztrakt. A pénzügyi tudatosság komplex kérdés, amely nem csak az egyén lexikális tudását vagy egyszerű tapasztalatait foglalja magába. Az egyén akkor jelentheti ki, hogy pénzügyileg tudatosan gondolkodik, ha birtokában van a megfelelő ismereteknek és azokat a gyakorlatban, ill. a mindennapokban is magabiztosan alkalmazza. Szükség van ezeknek az összetevőknek a kombinációjára, és azok kiterjedt alkalmazására, amely a pozitív eredményekhez vezethet. A 2008-as gazdasági válság kapcsán a pénzügyi kultúra egyre nagyobb figyelmet kapott. Az utóbbi években a pénzügyi kultúra fejlesztését segítő program indult el hazánkban, amelyek fő feladata a fiatalok pénzügyi tudatosságának növelése. Tanulmányunk célja, hogy átfogó képet adjon a pénzügyi kultúra értelmezéséről, fogalomrendszeréről, valamint az egyetemi hallgatók pénzügyi tudatosságáról, pénzügyi attitűdjéről Magyarországon. A téma vizsgálata során kérdőíves felmérésünk célcsoportja a Nyíregyházi Egyetem elsőéves nappali tagozatos hallgatói voltak. A kérdések többek között a hallgatók lakóhelyének földrajzi elhelyezkedésére, a szülők végzettségére, a hallgatók lakhatási-jövedelmi viszonyaikra, általános pénzügyi ismereteikre irányulnak. Kutatásunk során vizsgáltuk, hogy a felsőoktatásban tanuló fiatalok különböző szociodemográfiai és képzési jellemzői, miként befolyásolják pénzügyi attitűdjüket. A kérdőíves kutatás célja a magyar fiatalok pénzügyi kultúrájának megismerése, és a pénzügyi attitűdjüket befolyásoló alapösszefüggések feltárása és értékelése. Kutatásunk eredményével szeretnénk hozzájárulni, ahhoz, hogy a hallgatók felismerjék, azt, hogy kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a pénzügyi magatartásuk, tudatosságuk mindig megfelelő szintű és naprakész legyen. Mindezen ismeretek birtokában, számos komplikált helyzet elkerülhető, megelőzhető. Felmérésünk alapján, következőképpen megállapíthatjuk, hogy a Nyíregyházi Egyetem elsőéves nappali tagozatos hallgatóink a pénzügyi kultúráját és attitűdjét a kérdőíves kutatás alapján sikerült részlegesen feltárni. A kutatás rávilágít a fiatalok pénzügyi ismereteinek hiányosságaira, illetve további fejlesztendő területekre.

Kulcsszavak: pénzügyi tudatosság, egyetemi hallgatók felmérése, kérdőíves kutatás

Abstract. Financial literacy is a complex issue that does not only involve an individual's lexical knowledge or simple experience. An individual can claim to be financially aware if he or she has the right knowledge and is confident in applying it in practice and in everyday life. It is the combination of these ingredients and their extensive application are needed for leading to positive results. In the wake of the 2008 economic crisis, financial culture has received increasing attention. In recent years, a number of programmes have been launched in our country to promote financial literacy, with the main aim of raising financial awareness among young people. The aim of our study is to provide a comprehensive picture of the understanding of financial literacy, the conceptual framework, financial awareness and financial attitudes of university students in Hungary. The target group of our questionnaire survey was the first-year students of the University of Nyíregyháza. The questions focus, among other things, on the geographical location of the students' place of residence, the education of the parents, the students' housing and income situation, and their general financial knowledge. Our research investigated how different socio-demographic and educational characteristics of young people in higher education influence their financial attitudes. The aim of this questionnaire-based research is to understand the financial culture of Hungarian young people and to identify and assess the underlying factors that influence their financial attitudes. With the results of our research, we would like to contribute to the students' recognition that it is of utmost importance that their financial behaviour and awareness is always up-to-date and at the right level. With this knowledge, many complicated situations can be avoided and prevented. Consequently, based on our survey, we can conclude that we have been able to partially explore the financial culture and attitudes of our first-year full-time students at the University of Nyíregyháza on the basis of the questionnaire research. The research sheds light on the gaps in young people's financial literacy and areas for further improvement.

Keywords: conscious finance, financial culture and attitude, questionnaire survey

A probléma felvetése általánosságban (Bevezetés). Tanulmányunk célja, hogy a hallgatók pénzügyi jártasságáról adjon leírást; egyrészt a primer kutatás elemzése által, illetve hogy a mérési dimenziók mentén feltárjuk az egyetemisták pénzügyi ismeretszintjét és attitűdjét befolyásoló tényezőket.

Azt az állítást szeretnénk igazolni, hogy a fiatalok pénzügyi tudását nagyban befolyásolja a család, ugyanakkor ráirányítjuk a figyelmet arra, hogy a pénzügyi kultúra fejlesztése az oktatáson keresztül valósítható meg és fejleszhető a leghatékonyabban.

A 2008-ban bekövetkezett pénzügyi válság kialakulásához és elmélyüléséhez a lakosság pénzügyi ismereteinek hiánya nagyban hozzájárult. Az ismeretek hiánya vezetett a gazdasági kudarcokhoz. A lakosság szintjén az ismeretek hiánya leginkább az adóssághoz való hozzáállásban, az eladósodottság mértékében mutatkozott meg. Tekintve azonban, hogy a pénzügyek a mindennapi életünk részét képezik, ezért mind az egyén, mind a társadalom szempontjából fontos a pénzügyi kultúránk fejlettsége.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése (A pénzügyi kultúra különböző aspektusai, definíciói és összefüggései)

A pénzügyi tudatosságnak, számos fogalmi meghatározása létezik, többféle nézőpontból került megvilágításra. Több kutató és szervezet határozta már meg különböző módon a pénzügyi kultúra és tudatosság fogalmát. A Magyar Nemzeti Bank szerint, a pénzügyi kultúra nem más, mint olyan pénzügyi ismeretek összessége, amelyek alapján az egyének képesek felmérni a kockázatot, valamint a döntésükben rejlő bizonytalanságot [17, 476-487. o].

Atkinson és Messy definíciója alapján a pénzügyi kultúra olyan ismeretek, készségek, képességek, attitűdök és viselkedésminták együttese, melyek hiányában nem hozható helyes pénzügyi döntés. [2]. Luksander és szerzőtársai szerint a pénzügyi kultúra nem más, mint a pénzügyi információk feldolgozásának, valamint a helyes pénzügyi döntések meghozatalának képessége [28, 237-258.o].

Suganya, Sakthivelrani és Durai szerint a pénzügyi kultúra legmeghatározóbb eleme, lényege hogy az összegyűjtött ismeretek alapján az egyén képes pénzügyi jólétének maximalizálására [33, 99-104.o]. A pénzügyi oktatás szerepe kihagyhatatlan és megkerülhetetlen a témában. [10, 107-119.o]

A pénzügyi kultúrának vannak olyan részei, amelyek fejleszthetőek és vannak olyan szintjei amelyek kevésbé.[4] Legnehezebben alakíthatóak a szülőktől, családtól, barátoktól tanult viselkedések, amik az évek hosszú sora alatt a jellemünkbe épülnek be. [22, 48-52.o]

Gazdasági szocializációról beszélhetünk, ahol a fiatalok a nevelőiktől megtanulják a pénz használatának elveit, elsajátítják azokat az attitűdöket, amelyek aztán meghatározzák a pénzügyi világban való eligazodásukat. Ezekben a folyamatokban jelentős szerepe van a családi háttérnek, amely megtanítja a fiatalok számára alapvető pénzügyi elveket [34, 310-321.o]. Ebből következik, hogy a

pénzügyi tudatosságot már egészen korán, kicsi kortól el kell kezdeni alakítani. [10, 107-119.o]

A kulcskompetenciák között nem szerepel a pénzügyi kompetencia, azonban mindenképpen említenünk kell az alapkompenciák között, hiszen a fiataloknak szükségük van azon készségekre, képességekre, amelyek segítségével tudatos pénzügyi, gazdasági döntéseket hozhatnak, hozzájárulva ezzel a társadalmi fejlődéshez.

A pénzügyi kultúra fogalmának meghatározását többen is megfogalmazták [28, 35-44.o]; [32]; [26]; [2]; [7, 322-336.o].

Az OECD ötévente végez nemzetközi szintű összehasonlító kutatásokat különböző országok pénzügyi kultúrájának szintjének megállapítása érdekében. Ennek része a pénzügyi attitűdök mérése is, amelyet az OECD saját skálával mér. Európa tizennégy országában végzett kutatást [2]. Az eredmények szerint a magyarokra átlag feletti pénzügyi alapismeretek, de jóval átlag alatti pénzügyi magatartás a jellemző [36, 39-52.o].

Az elmúlt években több tanulmány is készült, ami a pénzügyi tudás bemutatásával világít rá a fiatal lakosság pénzügyi tudásának hiányosságaira. [10, 107-119.o]

A pénzügyi kultúra méréséhez nincs egységes mérési rendszer. A pénzügyi kultúra szintjének meghatározásához Hudzik Katalin-Béres Dániel és Németh Erzsébet kialakítottak egy saját mérési rendszert, annak érdekében, hogy komplex módon legyen megközelíthető a felsőoktatásban tanulók kultúrája. Ennek érdekében megalkották a Pénzügyi Tájékozottsági Mutatót (PTM), az Énkép Indexet (ÉI) és a Kockázatvállalási Mutatót (KM). A PTM a hallgatók pénzügyi tudásszintjét méri. [17, 476-484.o]

$$\text{Énkép Index} = \text{PTM}_{\text{önbevallás}} - \text{PTM}_{\text{mért}}$$

Anyag és módszertan. Kutatásunk célcsoportja a Nyíregyházi Egyetem elsőéves nappali tagozatos 19-25 év közötti diákjai, akik az egyetem különböző intézetének hallgatói voltak. A kérdőívet papír alapon kapták meg, a kitöltés anonim módon történt.

A kutatás alapjául szolgáló minta nem minősül reprezentatívnak, mivel a mintába való bekerülés nem volt véletlenszerű.

Kérdőíves kutatásunk célja a magyar fiatalok pénzügyi kultúrájának feltérképezése és pénzügyi kultúrát befolyásoló tényezők megismerése és ezek közötti összefüggések feltárása.

Hipotéziseink alátámasztására zárt és feleletválasztó kérdéseket és 5 fokozatú Likert skálát tartalmazó kérdőívet készítettünk.

A kérdőív 42 kérdést tartalmazott, amelynek első része szocio-demográfiai tényezőkre kérdezett rá, második része a vélt vagy valós pénzügyi tudást mérte fel egy 5 fokozatú Likert skála és zárt kérdések segítségével. A pénzügyi tudást és a szocio-demográfiai kapcsolatok közötti összefüggést vizsgálatára az SPSS statisztikai szoftvert használtuk.

A hallgatók kiválasztása lépcsőzetes mintavétellel történt, a minta elemszáma 175 fő.

A kérdőív első részében demográfiai kérdések megválaszolásával a kitöltők lakóhelye, családi állapota, lakó- és anyagi helyzete került felmérésre, amelyek aztán az összehasonlítás alapjául szolgáltak.

A primer kutatásban 10 olyan kérdés szerepelt, amelyek pénzügyi tudást mérő kérdések (helyes vagy helytelen a válasz).

A hallgatókat megkérdeztük, hogy egy ötös skálán mennyire értékelik saját pénzügyi tudásukat. A feltételezett, vagy vélt tudás értékelése után a konkrét tudást mérő kérdésre is válaszoltak a hallgatók, ezáltal lehetőség nyílt önértékelésüket összehasonlítani a valós tudásukkal.

A kettő összehasonlításának megjelenítésére szolgál az Énkép Index, amely a valós gazdasági-pénzügyi tudást viszonyítja a vélt tudáshoz.

Ennek segítségével három csoportra bonthatjuk a válaszadókat:

- azok akik alulértékelik magukat, tehát valós tudásuk nagyobb, mint amit gondolnak magukról,

- azok akik reálisan ítélik meg tudásukat,

- azok akik felülértékelik magukat, azaz valós tudásuk kevesebb, mint amit gondolnak magukról. [35]

Hipotézisek

H.1. Az egyetemisták középiskolai lakóhelyének földrajzi elhelyezkedése és az általuk végzett középiskolai iskolatípus, befolyásolja a fiatalok pénzügyi kultúráját; ezen ismérvek között szoros kapcsolat van. A gimnazisták és a szakközépiskolába járók közötti pénzügyi műveltségbeli különbséget igyekeztünk kimutatni. Ugyanakkor elemeztük a pénzügyi tájékozottság és a lakóhely földrajzi elhelyezkedése (nagysága) közötti kapcsolatot.

H.2. A szüleiktől pénzügyileg függetlenedett egyetemisták jártasabbak a pénzügyekben, mint az eltartottak és a szülők iskolai végzettsége meghatározó a fiatalok pénzügyi tájékozottságában. Itt vizsgáltuk a fiatalok pénzügyi jártassága és a szülők iskolai végzettsége, valamint az önállóságuk és a pénzügyi ismereteik közötti kapcsolatot.

H.3. Azon egyetemisták pénzügyi tudása, pénzügyi tájékozottsága magasabb szintű, akik felsőfokú tanulmányaikat megelőzően részt vettek különböző pénzügyi programokban.

Úgy véljük, hogy bár nagyon hasznosak a középiskolásokat célzó pénzügyi kultúra kialakítására, fejlesztésre irányuló programok, azonban ezek önmagukban még nem hozzák meg a várt eredményeket. A fiatalok pénzügyi tájékozottságának növelése, pénzügyi kultúrájuk fejlesztése véleményünk szerint a kötelező pénzügyi tantárgy oktatásán keresztül valósítható meg leginkább.

H.4. Az egyetemisták vélt és valós pénzügyi tudása közötti különbség nagysága jelentős. Feltételezésünk szerint a fiatalok többre értékelik pénzügyi tudásukat a ténylegesnél. Itt azt vizsgáljuk, hogy vajon a vélt pénzügyi tudásuk és a tényleges tájékozottságuk között szignifikáns eltérés mutatható-e ki?

Kérdőíves kutatás eredményeinek bemutatása

Demográfiai jellemzők

A vizsgálatba vont 175 fős mintasokaság 53 %-a nő, 47 %-a férfi volt.

Az életkorukat vizsgálva a kitöltők között nagyobb számban fordultak elő a 19-21 év közötti korosztály képviselői. A 22-23 évesek létszáma 22 fő, 24-25 évesek 5 fő, a 25 év felettiak szintén 5 fővel vettek részt a kitöltésben.

A válaszadók többsége, 41 % a Gazdálkodástudományi Intézet hallgatója, míg 59 %-a többi Intézet hallgatója.

A kitöltők közül a szakközépiskolában, szakiskolában tanulók száma 61 fő, a gimnáziumban tanulóké 114 fő.

A válaszadók valamennyien nappali tagozatos hallgatók, akik közül középiskolai tanulmányaik során 58 fő tanult, míg 117 fő nem tanult pénzügyi, gazdasági ismeretekről szóló tárgyat.

A megkérdezettek közül családi állapotukat tekintve 87 egyedülálló, 87 párkapcsolatban élő és 1 házas volt. A válaszok alapján elmondhatjuk, hogy 11 hallgatónak eltartottja van, míg 164 fő egyedülálló.

A mintában szereplő 175 hallgatóból 47 lakik nagyvárosban, ez a minta 27 százaléka. A megkérdezettek közül a községben és középvárosban élők aránya közel hasonló. A nagyvárosban élő hallgatók esetében igaz az, hogy számukra több lehetőség adódik, ezért a pénzügyi ismeretek oktatása fontosabb számukra, mert pénzügyi tájékozottság birtokában a számukra kínálkozó lehetőségeket ki tudják használni. A nagyvárosban lakó hallgatók elégedettebbek a pénzügyi tájékozottságukkal.

A községben élő hallgatók azonban csak a városokban érhetik el azokat a lehetőségeket, amelyekkel befolyásolhatják mindennapi életük alakulását, amelyekkel szélesíthetik ismereteiket, ami hatással lehet pénzügyi kultúrájukra. Az itt élőknek szerényebbek a lehetőségeik.

A következőkben a hallgatók lakhatási körülményei alapján vizsgáltuk a válaszokat.

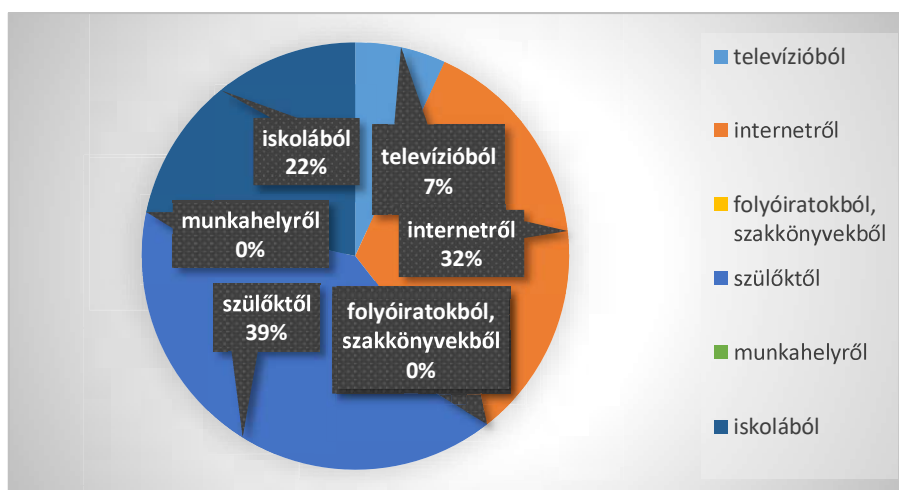
A saját lakásban lakók száma 28 fő, családtagoknál, barátoknál lakók száma 76 fő, albérletben 9 fő, kollégiumban pedig 62 fő lakik a tanulmányai idején.

A kitöltők 16 %-a saját lakásban lakik, az ő pénzügyi ismereteik nem sokban különbözik a családtagoknál, barátoknál lakókénál.

Ezeket a hallgatókat valószínűleg a szüleik, rokonaik tartják el, számukra ez egy kedvező helyzet, mert nem kell magukról gondoskodni, a mindennapokban felmerülő problémákkal, pénzügyi döntést igénylő helyzetekkel nem találkoznak. Megfigyelhető, hogy ezeknek a hallgatóknak a vélt pénzügyi tudása magasabb, mint valós pénzügyi tudásuk. Ennek oka az lehet, hogy nem találkoznak a mindennapi élet során az önfenntartással együtt jelentkező élethelyzetekkel.

A kollégiumban, albérletben lakó diákok valós és vélt pénzügyi tudása hasonló szinten van, ami valószínűleg abból adódik, hogy ők a mindennapi életük során többször kerülnek pénzügyi döntést igénylő helyzetbe, ellentétben azokkal a társaikkal, akik a „mamahotel - apabank” helyzetükből adódóan kényelmesebb körülmények között élik diákéveiket.

Fontos tudnunk, hogy a fiatalok pénzügyi ismeretei honnan, milyen forrásból származnak, milyen módon tájékozódnak a pénzügyekről, a gazdaság híreiről, melyet az alábbi 1. ábra szemléltet.

1. ábra. Milyen módon tájékozik a pénzügyekről, gazdasági hírekről?

Forrás: Saját szerkesztés n=175

A fiatalok több forrásból szerzik be azokat az információkat, amelyek pénzügyi döntéseik meghozatalához szükségesek. A mintában jellemzően elsődlegesen a szülőktől szerzik be a szükséges információkat, majd pedig az internet és az iskola az ami eligazodásukat segíti.

Megfigyelhető, hogy a diákok - vélhetően a világháló elérhetősége miatt - szakkönyvekből, folyóiratokból nem tájékoznak, illetve a megkérdezettek a munkahelyükön szerzett információkkal sem gyarapítják pénzügyi ismereteiket.

A szülők legmagasabb iskolai végzettsége és a fiatalok pénzügyi kultúrája közötti kapcsolat

A kérdőívet kitöltők szüleinek külön-külön vizsgálva az iskolai végzettségét megállapítható, hogy a szakközépiskolai, gimnáziumi végzettség a legjellemzőbb.

A különböző szakirodalmak szerint az alacsonyabb iskolai végzettségű szülők gyermekének pénzügyi tájékozottsága alacsonyabb, mint a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekeié.

Elemezve a szülők iskolai végzettsége és a fiatalok pénzügyi kultúrája közötti kapcsolatot, arra az eredményre jutottunk, hogy nem függ a fiatalok pénzügyi ismeretének szintje a szülők iskolai végzettségétől.

A pénzügyi tájékozottságukat fejlesztő programokkal kapcsolatban feltett kérdésekkel arra kívántunk választ kapni, hogy a fiatalok pénzügyi kultúráját mennyiben befolyásolja az, hogy középiskolai életük során találkoztak-e ilyen témájú programokkal, és ezek milyen hatással voltak pénzügyi ismereteikre?

A válaszadók közül 73 fő találkozott, 102 fő azonban nem, ami azt jelenti, hogy a megkérdezettek mintegy 42 %-a szerzett ezeken a programokon keresztül ismereteket.

Jövedelem és munka

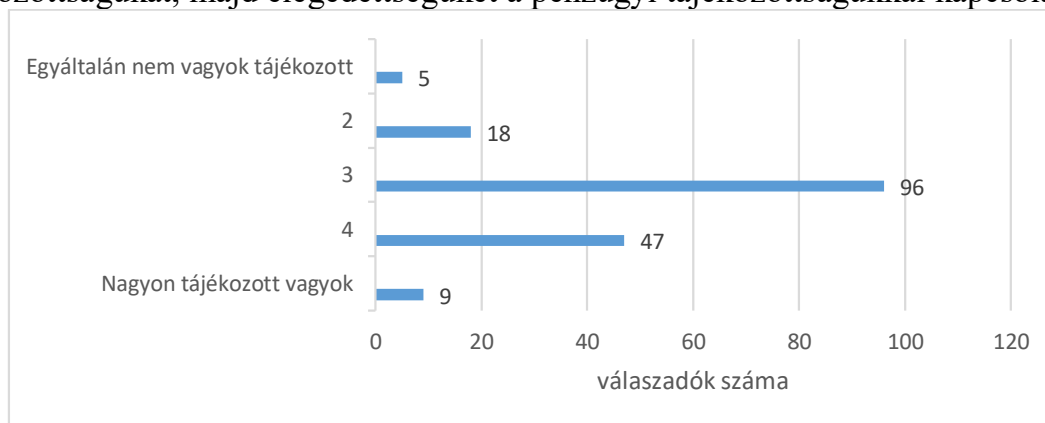
Kutatásunkban megvizsgáltuk, hogy a fiatalok honnan szerzik a megélhetésükhöz szükséges jövedelmüket.

A résztvevő hallgatók kiadásait közel azonos arányban zsebpénzből és ösztöndíjből fedezik. A munkabérből és szociális támogatásban részesülő hallgatók aránya szintén hasonló. Összességében negyede a zsebpénzből és ösztöndíjből gazdálkodik.

A kérdőívet kitöltők 12 %-a rendszeresen munkaviszonyban dolgozik, 16 %-uk rendszeresen, 34 %-uk időnként diákmunkát végez. A válaszadók 30 %-a nyilatkozott úgy, hogy nem dolgozik.

A megkérdezett hallgatók válaszai alapján markánsan megjelenik, hogy a diákok csak eseti jelleggel követik az aktuális gazdasági eseményeket. Több, mint a válaszadók fele, 63 %-a nyilatkozott így és 14 % egyáltalán nem mutat érdeklődést az őt körülvevő gazdasági környezet iránt. Az mindenképpen biztató, hogy 45-46 %-uk heti rendszerességgel, akár hetente többször is figyelemmel kíséri a gazdaságban zajló eseményeket. Látható, hogy fontosnak tartják a mindennapjaikra befolyással bíró pénzügyi-gazdasági történések nyomon követését, bár van még mit fejlődni ezen a területen.

A megkérdezettek egy ötfokú Likert-skálán értékelték pénzügyi tudásukat, tájékozottságukat, majd elégedettségüket a pénzügyi tájékozottságukkal kapcsolatban.

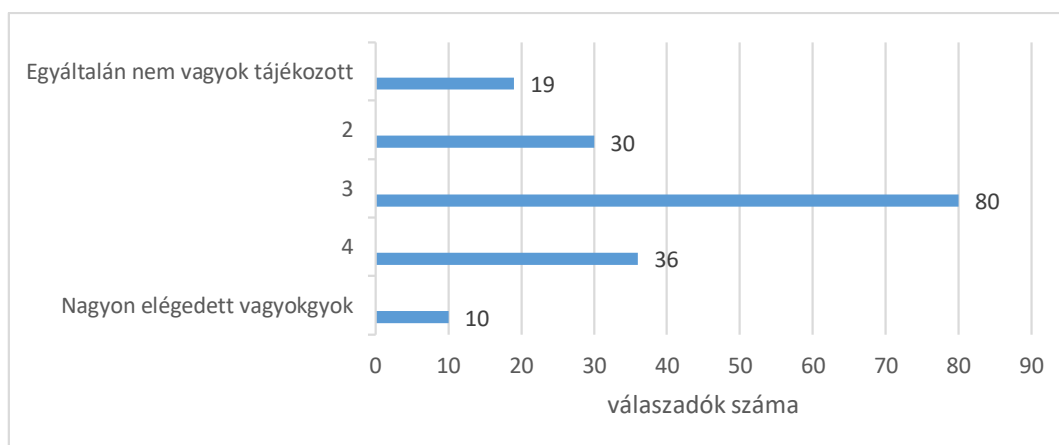

2. ábra. Hogyan értékeli jelenlegi pénzügyi tudását, tájékozottságát?

Forrás: Saját szerkesztés n=175

A kutatásunk eredményéből kiderült, hogy a válaszadók 55 %-a közepesre értékeli a pénzügyi tudását, tájékozottságát. A kitöltők 10 %-a csekély érdeklődést mutat a téma iránt, míg 27 % elég jónak értékeli a tájékozottságát. Mindössze 3 % volt, aki elégtelennek tartja a témában való tájékozottságát, tudását.

A kutatásból valószínűsíthető, hogy a Nyíregyházi Egyetem hallgatói érdeklődőek a gazdasági, pénzügyi ismeretek iránt.

3. ábra. Mennyire elégedett a pénzügyi tájékozottságával?

Forrás: Saját szerkesztés n=175

Nemcsak a pénzügyi tudást, tájékozottságot értékelték, hanem az ezzel kapcsolatos elégedettségüket is (3. ábra), amiből az derült ki, hogy 11 % egyáltalán nem elégedett, 17 % elégségesnek tartja tudását, 46 % közepesen van megelégedve, 21 % elégedett, míg 6 % nagyon elégedett a jelenlegi pénzügyi tájékozottságával.

A két kérdést összevetve látszik, hogy a tájékozatlansággal nincsenek megelégedve és a megkérdezettek nagyobbik hányada (55 %-46 %) közepesen tartja és csak közepesen elégedett a pénzügyi ismeretekben való jártasságával.

A megkérdezett fiatalok közül csak 2 % nyilatkozott úgy, hogy nem tartja fontosnak a pénzügyi ismeretek bővítését, 51 % alapszinten hasznosnak tartja, míg 47 % nagyon fontosnak tartja.

Látható, hogy a felsőoktatásban jelen lévők számára ez fontos terület, és már fiatal korukban felismerik, hogy a pénzügyi ismeretekre, annak bővítésére, fejlesztésére a társadalomnak igen is szüksége van.

A kérdőívet kitöltők 9 %-a válaszolta, hogy nincs szükség a középiskolai pénzügyi ismeretekkel kapcsolatos tantárgy tanítására, ugyanakkor 91 % fontosnak tartja, hogy már a középiskolai oktatásban találkozzanak pénzügyi ismeretekkel a tantárgyak között.

Bizonyára a felsőoktatásban hallgatók nyitottsága, tervei és céljaik állnak annak háttérében, hogy ilyen magas arányban tartják fontosnak a pénzügyi ismeretek tárgy középfokú oktatásban való megjelenését.

A kérdőívben olyan kérdések is szerepeltek, ami alapján összehasonlítható a válaszok alapján a válaszadók vélt és valós pénzügyi tájékozottsága.

Először olyan kérdésekre válaszoltak a hallgatók, amelyekre egy ötös fokozatú Likert skálán értékelték tájékozottságukat. Majd a konkrét pénzügyi ismereteket igénylő kérdések megválaszolása következett, amivel a valós pénzügyi tudásuk jelent meg.

A Pearson-féle korrelációt használva az eredmény, hogy a személyek az előzetes tudásukat átlagosan 3,21-re értékelték, ezzel szemben a valós tudásuk magasabb átlagosan 5,75.

Alulértékelték a valós pénzügyi tudásukat a hallgatók, ami valószínűleg abból adódik, hogy a megkérdezett hallgatók között viszonylag magas a Gazdálkodástudományi Intézet tanulóinak száma. Ők a tanulmányaik alapján már mélyebb tudással rendelkeznek, ez lehet az oka ennek az érdekes eredménynek.

Következtetések és a kutatás továbbvitelének lehetőségei

Kutatásunk eredményeképpen az a tapasztalatunk, hogy a hallgatók pénzügyi ismeretei hiányosak. Megállapítható, hogy a pénzügyi kultúra fejlettsége a Gazdálkodástudományi Intézet hallgatói esetében magasabb. Nem mehetünk tehát el amellett sem, hogy kijelentsük, hogy a pénzügyi oktatásnak jelentős szerepe van már a felsőoktatásba való bekerülést megelőzően is.

Első hipotézisünk - miszerint a középiskolai lakóhely és az iskolatípus között szoros kapcsolat van - nem nyert bizonyítást. Ennek tesztelésére független mintás t-próbát alkalmaztunk. Az eredmények alapján elmondható, hogy nincs szignifikáns kapcsolat a lakóhely és a pénzügyi tudás között.

Elmondható, hogy a középiskolai évek alatti lakóhely nem befolyásolja a mostani pénzügyi tudást.

Második hipotézisünk szerint azoknak a fiataloknak a pénzügyi jártassága magasabb szintű, akiknek a szülők iskolai végzettsége magasabb. Ez az állítás hamisnak bizonyult.

A harmadik hipotézis tesztelésére is független mintás t-próbát használtunk. Az eredmények azt mutatják, hogy az egyetem előtti pénzügyi programokban való részvétel nem befolyásolja a mostani pénzügyi tudást $t(173) = -0.041$ $p < .731$.

Beigazolódott az, hogy a pénzügyi tudás megszerzéséhez nem elég a korábbi gyakorlat szerinti programokon való részvétel. A negyedik hipotézis tesztelésére szintén független mintás t-próbát alkalmaztunk. Az eredmények alapján elmondható, hogy a szülők végzettsége nem befolyásolja azt, hogy az adott személy az ő tudásukra hagyatkozik-e a pénzügyi információk begyűjtése során $t(173) = -0.268$ $p < .062$.

A negyedik hipotézis tesztelésére - mely szerint a fiatal felnőttek vélt pénzügyi tudása magasabb, mint a valós - Pearson-féle korrelációt használtunk. Az eredmények alapján nincs kapcsolat a személyek vélt és valós tudása között $r = 0.114$ $p < .067$.

Meglepő eredmény, hogy a személyek az előzetes tudásukat átlagosan 3,21-re értékelték, ezzel szemben a valós tudásuk magasabb, átlagosan 5,75.

Következésképpen elmondható, hogy a Nyíregyházi Egyetem elsőéves nappali tagozatos hallgatóink a pénzügyi kultúráját és attitűdjét a kérdőíves kutatás alapján sikerült részlegesen feltárni. A kutatás rávilágít a fiatalok pénzügyi ismereteinek hiányosságaira, illetve további fejlesztendő területekre.

Felhasznált források

1. Atkinson, Adele - Messy, Flore-Anne (2012): Measuring Financial Literacy. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>
2. Atkinson A. Messy F.A. (2012): A pénzügyi kultúra mérése. Az OECD/Nemzetközi Pénzügyi Képzési Hálózata (INFE) kísérleti kutatásának eredményei. online, letöltve: 2013. július 18., http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Sajtoszoba/Sajtoszobakozlomenyek/mnbhu-sajtokozlomeny-20120619-pk/Measuring_financial_literacy_HU.pdf

3. Balázsné Lendvai Marietta (2006): Pénzügyi kultúránk fejlesztéséhez felhasználható marketingeszköztár. TDK-dolgozat. Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem.
4. Balázsné Lendvai Marianna (2013): A bankmarketing szerepe a pénzügyi kultúra fejlesztésében. PhD-értekezés, Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron, <http://doktori.nyme.hu/406/1/disszertacio.pdf>
5. Barabás Eszter (2017.) Az erdélyi magyar felsőoktatásban tanuló 18- 25 éves fiatalok pénzügyi magatartása és attitűdje , XX. reál- és humántudományi Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia (ETDK)
6. Bárczi Judit - Zéman Zoltán (2015): A pénzügyi kultúra és annak anomáliái. Polgári Szemle, 11. évf., 1-3. sz., 101-108.
7. Béres Dániel – Huzdik Katalin (2012): A pénzügyi kultúra megjelenése makrogazdasági szinten. Pénzügyi Szemle, 57. évf., 3. sz., 322-336.
8. Chinen K.– Endo H. (2012): Effects of Attitude and Background on Students' Personal Financial Ability: A United States Survey. *International Journal Of Management*, pp. 778-791, *Business Source Complete*, EBSCOhost, viewed 10, online, letöltve: 2024. augusztus 05., <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=76444447&site=ehost-live>
9. Csiszárík-Kocsir Ágnes (2016): Etikuss pénzügyek, avagy a pénzügyek etikája. Vélemények egy kutatás eredményei alapján. Polgári Szemle, 12. évf., 4-6. sz., 32-44.
10. Csiszárík-Kocsir Ágnes - Garai-Fodor Mónika: Miért fontos a pénzügyi ismeretek oktatása a Z generáció véleménye alapján? Polgári Szemle, 14. évf., 1-3. sz., 2018, 107-119.,)
11. Fünfgeld B. - Wang L. (2009): Attitudes and behaviour in everyday finance: evidence from Switzerland. *International Journal of Bank Marketing*, 27. pp, 108-128.
12. Grifoni, Andrea - Messy, Flore-Anne (2012): Current Status of National Strategies for Financial Education. OECD INFE Comparative Analysis and Relevant Practices. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 16.
13. Hornyák Andrea (2013) Pénz, pénz, pénz, avagy a fiatalok pénzügyi kultúrája 2013. KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT • 2013. 11. ÉVFOLYAM 1-4. SZÁM
14. Hornyák Andrea phd Értekezés (2015) Attitűdök és kompetenciák a középiskolás diákok, mint potenciális banki ügyfelek körében
15. Horváth Ilona: A nemzetközi és hazai pénzügyi, gazdasági oktatás eredményei a kutatások tükrében: Új Pedagógiai Szemle 2017/7-8.
16. Horváth Ilona (2017): A nemzetközi és hazai pénzügyi, gazdasági oktatás eredményei a kutatások tükrében. *Új Pedagógiai Szemle*, 67, 7-8, 18-46.)
17. Huzdik Katalin-Béres Dániel-Németh Erzsébet Pénzügyi kultúra versus kockázatvállalás empirikus vizsgálata a felsőoktatásban tanulóknál Pénzügyi Szemle 2014/4. szám 476-487.
18. Johnson, Elizabeth – Sherraden, Margaret, S. (2007): From Financial Literacy to Financial Capability Among Youth. *The Journal of Sociology and Social Welfare*, Vol. 34, No. 3, 119-145.
19. Kahneman D. (2013): Gyors és lassú gondolkodás. Budapest: HVG Kiadó Zrt. 603.p.
20. Kelemen Gy. (2004): A tanári kompetencia rendszer az angolszász irodalom alapján. online, letöltve: 2014. július 05. <http://hu.scribd.com/doc/6791372/Tanulmány-Kelemen-Gyula>
21. Klapper, Leora F. - Lusardi, Annamaria - Panos, Georgios A. (2012): Financial Literacy and the Financial Crisis. NBER Working Paper, No. 17930, The World Bank, Washington.
22. Koh, Noi Keng - Lee, Chwee Beng (2010): “Because My Parents Say So”- Children’s Monetary Decision Making. *Procedia, Social and Behavioral Sciences*, Vol. 9, 48-52, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.12.114>
23. Koltay G. - Vince J. (2009): Fogyasztói döntések a viselkedési gazdaságtan szemszögéből *Közgazdasági Szemle*, LVI. Évf. 2009. június 495-525. p.
24. Konyha R. (2010): A kompetencia fogalma és elemzési módszerei – kidolgozott kompetencia modellek. online, letöltve: 2014. június 29. <http://hu.scribd.com/doc/99171638/A-kompetencia-fogalma-es-elemzesi-modszerei>
25. Kovácsné Henye Livia Volksbank, „Online generáció” versus pénzügyi kultúra)

26. Kovács I. - Mihály N. - Mészáros A. - Madarász I. (2013): A pénzzel kapcsolatos attitűd és a különböző demográfiai változók kapcsolatának vizsgálata magyar egyetemi hallgatók mintáján. *Közgazdasági Fórum* 2013/1. február online, letöltve: 2013. december 11., http://epa.oszk.hu/00300/00315/00102/pdf/EPA00315_kozgazd_forum_2013_01_037-058.pdf
27. Kulcsár L. – Kovácsné Henye L. (2011): Pénzügyi kultúra: Kincs, ami nincs! *Új ifjúsági szemle ifjúságelméleti folyóirat*, 2011. (9. évf.), 4. sz., 35-44. p.
28. Luksander Alexandra - Béres Dániel - Huzdik Katalin - Németh Erzsébet (2014): A felsőoktatásban tanuló fiatalok pénzügyi kultúráját befolyásoló tényezők vizsgálata. *Pénzügyi Szemle*, 59. évf., 2. sz., 237–258.
29. MNB (2008): Együttműködési megállapodás a pénzügyi kultúra fejlesztés területén. <http://www.mnb.hu/letoltes/0415mnbpszaftermegallpodas-penzugyi-kultura-fejlesztte.pdf> (Letöltés: 2012. április 12.)
30. MTI 2018.03.26. Okosan a pénzzel!
31. Nagy P. - Tóth Zs. (2012): Értelem és érzelem. A lakossági ügyfelek gazdasági magatartása és a bankokkal szembeni attitűdjei. *Hitelintézeti Szemle*, 2012. évi 11. Különszám 13-24. p., illetve online, <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1039/>
32. Dr. habil Németh Erzsébet (2013) Felmérés a felsőoktatásban tanuló fiatalok pénzügyi kultúrájáról kutatási jelentés. OECD (2016): OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies. OECD.
33. Suganya, S. - Sakthivelrani, S. - Durai, K. (2013): Development and Validation of Financial Literacy Scale. *International Journal of Research in Commerce and Management*, Vol. 4, No. 1, 99-104.
34. Zsótér Boglárka - Nagy Péter (2012): Mindennapi érzelmeink és pénzügyeink. *Pénzügyi Szemle*, 57. évf., 3. sz., 310-321.
35. Zsótér Boglárka - Béres Dániel - Németh Erzsébet A magyar fiatalok jellemzése pénzügyi attitűdjeik és magatartásuk mentén *Vezetéstudomány XLVI. Évf. 2015. 6. szám*
36. Zsótér Boglárka (2018): A fiatal felnőttek pénzügyi kultúrájának vizsgálata. *Pénzügyi Szemle*, 2018/1. sz. 39-52.